

**SOSYALİST
KÜLTÜR**

**ÖNCE KAMPÜSTE
SONRA MEMLEKETTE**

Sayı:

4

İş, Emek, Özgürlük

Sosyalist Kültür

Aylık Sosyalist Fanzin

Genel Yayın Yönetmeni

Gassan Doğan

Yazı Kurulu

Gassan Doğan
Selim Kalender
Sezgin Diril
Yiğit F.
Utku Yılmaz
Karga

İletişim

yenibirkultur@gmail.com

 @yonkultur

 @yonkultur

İçindekiler

SF 3 Mayıs'a
Selam

Köşedeki BANK

SF 4 Öfkeli Ölümüne Başkaldırış

Devrim BAŞKALDIRAN

SF 6 Günümüzde İşçi Sınıfı
Kültürü ve İletişimi Üzerine

Selim KALENDER

SF 8 Bir İleri Hep Geri

Sezgin DİRİL

SF 10 Sanat ve Kültür
Üzerine

Karl MARX - Friedrich ENGELS

SF 13 Göğe Merdiven

Utku YILMAZ

SF 13 Emekçi

Pograz BULDANLI

SF 15 Dokunma-Koklama-Hissetme;
sahaflık Hakkında Söyleşi

Halil ALKAN

SF 18 Malumun İlanı

Uğur TANER

Mayıs'a Selam

Köşedeki BANK

Ne yıllardan ne çağdan ne de hayattan beklentimiz yok. Yıl, çağ, hayat kılıfında gizlenmiş koşulları, ilişkileri, yapıları ve politikliği biliyoruz. Görmezden gelmiyor, kulak arkası etmiyoruz. Kendi dışındaki ağırlık merkezlerine çekilen, savruluşunu anlamlandıran, dış etmeleri mutlaklaştıran kavrayıştan arıyoruz. Belirsizliklere bağlanan umuttan, biçimden biçime sokulan metafizik düşünceden nefret ediyoruz. Olağan akışı, koşulların çıktısını, ilişkilerin etkileşimini, yapıların zorunluluklarını çözümlüyoruz. Saptamalar ışığında öngörüyü ortaya koyuyor, bilimsel düşünceyle kuşanıyor, ideolojimizi hayat denilen politiklikle sınıyoruz. Devnimde yenileniyoruz! Yeni bir kültürü müjdeliyoruz!

Yılgınlığın batağında, geçmişin karanlığında, çürümüş değerlerde, dayatılan seçeneklerde debelenmiyoruz. Yol açıyoruz, yol açıyoruz, yol açıyoruz!

Tarihin derinliklerinden gelen uzlaşmaz çelişkide tarafız. Kitleleri uyutan kan emicilerinin, sömürü düzeninin asalaklarının karşısındayız! Alın terinin önünde set örenler yığılan öfkemizden habersiz! Emekçi halkın mücadelesine ve insanlığın yüce değerlerine inanıyoruz. İncancımızı direnç ve istenç besliyor, eylem büyütüyor! Nisan'ı uğurlarken Mayıs'ı tüm bu duygu ve düşüncelerle selamlıyoruz!

Çicekleniyor yaşamımız, karanlığa inat!
Parıldıyoruz, parıldıyoruz,
3 parıldıyoruz!

Öfkeli Ölümüne Başkaldırış

Devrim BAŞKALDIRAN

Alabildiğine karanlığa gömülmüş dar sokağı çarpık düşünceler aklını sık boğaz ederken koşar adımlarla geçti. Görece aydınlık yan sokağa sapınca soluklanmak adına kaldırıma oturdu. Kalp atışlarının yavaşladığına emin olduktan sonra ayaklandı. Sokağın bitimindeki terk edilmiş on katlı binayı görünce içeri daldı. Asansör bozulmuş olduğundan küflenmiş basamakları adımladı. Teras katına varınca korkuluk demirlerine yaklaştı. Gecenin hınzır sessizliğinde puslu denizin güçlü dalgalarına kulak kabarttı. Bu ufka uzanan bilinmezlik hoyrat rüzgarla şahlanıyor, alaycı gülümseme takınarak yeryüzünü hor gördüğü yetmezmiş gibi sinsilikle ölümü fısıldıyordu. Yorgun bedeni bu fısıltıyla ürperirken elleri korkuluk demirlerini daha sıkı kavradı. Göz kapaklarını usul usul kapattı, ölümü düşündü. Denizin çağrısını onaylayıp bu harap binadan atlasa ne kaybederdi? Yaşına ters katlanılmaz yorgunluğun itelediği körpe bedeni ve benlerinin bitmez tükenmez tartışmalarına esir olmuş zihni derin fakat soğuk bir uykuya dalsa... Nereye gitse peşini bırakmayan daimi bunalım, artan ivmeyle kötüleşen koşullarda geçim derdi, umutların hayaletleşmesi, dinazorların ürkek çığlıkları, bir balta-

ya sap olamayan belirsizlik hepsi son bulacak; gamsız dertsiz adımlarla huzura ilerleyecekti. Lakin ansızın atılan kahkahayı, renklere bürünen baharı, sevdiklerinin gözlerinde bulduğu huzuru, herkese her şeye rağmen yaşamanın zevkini, tüm diktelere karşı omuz omuza mücadele etmenin hazzını tek kalemde silmiş olmayacak mıydı? Hayır, şimdi gidemezdi. Böyle kapana sıkışıp da biçare durmak kendine yakışmıyordu. Dudaklarını yakan gözyaşlarını silip başını göğe çevirdi. Şehrin bencil ışıklarının engellemeye çalıştığı gökyüzünde parlayan birkaç yıldızı gördü. Hayat tam da bu yıldızlar gibi tüm engellere rağmen inadına yaşamak değil miydi? Nazım'ın dediği gibi yaşamak yani ağır bastığından. Demire kenetlediği ellerini gevşetti; çıktığı merdivenlerden ağır ağır, her soluğunu tüm hücrelerinde duyarak indi. Birkaç saat önce avazı çıktığı kadar bağırarak ölümün ruhunu kemirmesiyle geçtiği sokaklarda şimdi tuhaf bir dinginlikle yürüyordu. Yalpalayarak gelen iki sarhoşa yol verdi, peltek peltek haykırdıkları şarkıya güldüğü sırada eve vardığını fark etti. Türlü renkteki kedilerin sarmaladığı yıllanmış grimtırak binanın ikinci katındaki dai-

resine çıktı. Uzun zamandır yağlanmamış kapının iç gıcıklayan sesine aldirmayarak odasına ilerledi. Işığı açıp benliğini yansıtan odasını seyre daldı. Solgun beyaz duvara asılmış müzik gruplarının posterleri, iki duvara boydan boya montelenmiş kitaplıkta göz kırparak kimi coşkun kimi boğuk dünyalarına çağıran kitapları, irili ufaklı binaların orantısız görüntüsüne bakan pencerenin önündeki karman çorman masası, sehpanın üzerinde bir tanıdıktan hediye gelen pikap ve gözü gibi baktığı plak koleksiyonu, neversimi yeni değiştirilmiş yatağı ve köşedeki kahve koltuğu...

Ah, işte. Koltuğa oturmuş hiç de yabancı gelmeyen bir sima. Nihayet aklının sisli dağından kopup gelen bir ses, ete kemiğe bürünmüş ve koltuğa kurulmuştu. Birkaç dakika kadar bakıştıktan sonra yarım ağız gülümse-

yip koltuğun yanındaki yatağına oturdu. Garip geliyordu, garip gelmeliydi. Kaç zamandır susmayı beynini şişirenlerden biri yanındaydı. Hem de en acımasız, ümitlerini yok edip ölüme itekleyen utanmadan odasını işgal etmişti. Sinirlerine hakim olamayarak ters bir şey yapmaktan korktu. Bu n'idiği belirsiz laf anlatmaya çalışmanın nafile olacağını gördü. Gözlerini kapatıp derin derin nefes aldı, ölümcül düşünceleri bir daha gelmemeleri üzerine aklının kör kuyusuna hınçla attı. Gözlerini açtığı anda onu görmedi. Sanki kuş olup uçmuştu. Koltuğa baktığında terimsi bir sıvıdan başka şey görmedi. Şokun etkisinden kurtulmak için masasında gözüne kestirdiği kalem ve defteri eline aldı. Yazacaktı; gördüğü, duyduğu, tanık olduğu her şeyi. Yaşamının bir yolunu yazmakta bulacaktı. Yaşamaktan vazgeçmeyecekti. Ve her daim gülecekti. Kahkahasıyla yıkacağı asalak tabular vardı daha.

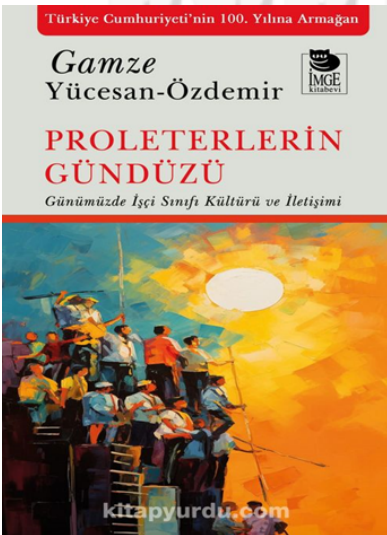
09 Nisan 2024 Salı

Günümüzde İşçi Sınıfı Kültürü ve İletişimi

Selim KALENDER

İnsanlığın uzun tarihi, toplumsal ve ekonomik yapıdaki değişimlerin sosyal, kültürel veya siyasal alandaki değişim ve dönüşümleri nasıl tetiklediğini anlamamızı sağlayan örneklerle doludur. Maddi süreçlerin ortaya çıkardığı bu kurumlar, sınıf mücadelesi alanı içerisinde şekillenir ve diğer sınıflar üzerinde egemenliğini kuran her sınıf, kendi siyasal ve ekonomik düzenini kurmakla beraber kültürel hegemonyasını da bu mücadele içerisinde inşa eder. Dolayısıyla kültür ve bu kültürel yapının insanlar arasındaki dolaşımını sağlayan iletişim, belirli bir sınıfın egemenliği altında şekillenir. Bu olgu bize kültürün ve iletişimin sınıfsal olduğunu gösterir.

Kapitalist küresel sistemin egemen olduğu bir dünyada burjuvazinin sınıfsal zevkleri yerküredeki tüm insanların ortak zevki olarak pazarlanmakta ve yine burjuvazinin sanat ve zevk anlayışı “ulaşılması” veya “yakalanması” gereken bir hedef olarak tüm insanlığı önüne sürülmektedir. Adına yirmi birinci yüzyılın başında “tüketim toplumu” denen bu toplum yapısı, egemen sınıf olarak burjuvazisinin yaratmak istediği ve tüm insanlığı sürüklediği bir proje olarak karşımıza çıkmaktadır. “Çoğunluğun” ve “çoğulculuğun” temsili olarak kendini sunan liberal tekerlemeler esasında tüm insanlığı tek tipleştirir, onları tüketim çılgınlığı içerisinde daimî müşteriler haline getiren ve insanlığa dair her duyguyu alınıp satılabilen birer meta halinde pazarlayan büyük bir pazar olarak toplumsal alanı yeniden ve yeniden kurgulamaktadır. Buna karşı işçi sınıfının kültürel alanını oluşturup koruyabilmesi, kendi iletişim ve kültürel kodlarını yeniden üretebilmesi sadece toplumsal alandaki varlığını sürdürebilmesinin bir önkoşulu olmamakta, siyasal mücadele alanlarını inşa edebilmesinin de zorunlu birer koşulu haline gelmektedir. Bundan dolayı, işçi sınıfı kültürü ve iletişimini

kuvvetlendirmeye dair siyasal pratiklerin geliştirilmesi ve bu pratikleri geliştirebilecek teorik üretimlerin artmasının oldukça büyük bir önemi bulunmaktadır.

2023 yılının sonunda İmge Yayınevi'nden çıkan ve "Cumhuriyet'in 100. Yılına Armağan" serisi içerisinde basılan "Proleterlerin Gündüzü: Günümüzde İşçi Sınıfı İletişimi ve Kültürü" başlıklı kitap ile Prof. Dr. Gamze Yücesan Özdemir böylesi önemli bir alana kıymetli bir katkı sunmuş oldu. Kültür ve iletişimin sınıfsallığı üzerinden günümüzde işçi sınıfı kültürü ve iletişimini değerlendiren Özdemir, emekçilere empoze edilmeye çalışılan liberal paradigmaların bilimsel sosyalist teoride ne gibi "sapaklara" yol açtığını ve sosyalistlerin bu sapaklara neden dikkat etmesi gerektiğini oldukça duru bir anlatımla okuyucuya sunuyor. Özellikle, "post'laşmanın" popüler olduğu ve kimlik siyasetinin sınıf siyasetine ikame edilmeye çalışıldığı günümüzde, sınıf mücadelesinde ve sosyalizmde ısrarın neden halen önemli olduğunu tarihteki başarılı örneklerle de referans vererek hatırlamamızı sağlıyor.

Proleterlerin Gündüzü başlıklı çalışmanın önemi, sadece işçi sınıfı kültürü ve iletişimi üzerine yapılan ana-akım liberal teorilere karşı geliştirilen kapsamlı bir çalışma olması

özelliğinden kaynaklanmıyor, Gamze Yücesan Özdemir bu karşı çıkışı kuramsal derinliğiyle ortaya koyarken aynı zamanda güncel siyasal ve kültürel hegemonya mücadelesinin nerelerde ve nasıl verilebileceğine dair de önemli öneriler sunuyor. Böylelikle de Gramsci'nin "organik aydın" olarak tanımladığı sınıfın aydını olma özelliğini göstermiş oluyor.

Günümüzde işçi sınıfı kültürü ve iletişimi üzerine düşünmemiz gereken ve emekçilerin, sermayedarlar tarafından kendisine sunulan verili kültürel kodları reddedip "yeni bir kültür" şiarını büyütebileceği alanları birer mücadele sahaları haline getirebilmek için Proleterlerin Gündüzü isimli çalışmanın iyi bir başlangıç noktası sunduğunu belirtmek gerekir. Okunması ve bu tür çalışmaların yaygınlaşmasını sağlamanın yolu tanıtmaktan geçiyor. Okuyucularımız yazımızdaki özetin daha fazlasını kitapta bulacaktır.

Bir İleri Hep Geri

Sezgir DİRİL

İnsanlığın daima iyiyi ilerlediğini, bugünlerin de aşılabileceğini söylüyorlar. Ya bu ilerlemeye ket vurmak istiyorlarsa! Ya tanrıların gözünü kan bürüdüyse!

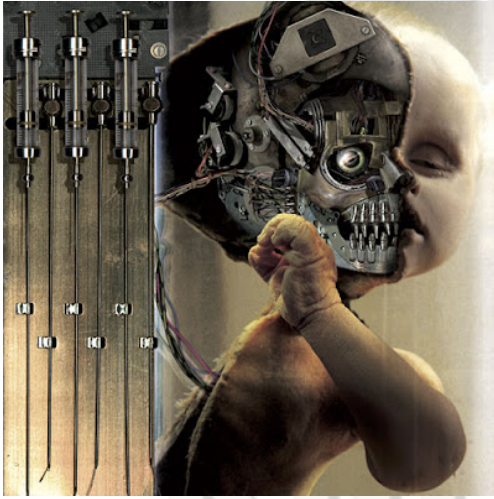
İnsanlık hep bir ilerleme halinde ve hep daha iyi bir yaşama ilerliyoruz madem, bu ilerlemenin egemen sınıfın aleyhine olacağından şüphemiz yoktur. Aynı şekilde egemen sınıfların da bundan şüpheleri yoktur herhalde. Bizim hobi olarak fark ettiğimiz şeyi, tüm zamanlarını varlıklarını devam ettirmeye harcayanların fark etmeyeceğini düşünmemişizdir umarım. Varlığı tehlikede olanların, bunu engellemek için de ellerinden geleni yapacaklarına şüphemiz olmasın.

Madem insan var olduğu sürece hep daha iyiye ilerleyecek, madem insanlık bir gün adaletin ve eşitliğin hüküm sürdüğü bir dünyanın kilidini açacak, madem işçi sınıfı eninde sonunda üretim araçlarına el koyacak; o halde onlar da insanlığın ilerleyişi durdurmaya, milletin egemenliği önlemeye, sahip oldukları hakimiyeti devam ettirmeye çabalayacaktır. Gerekirse ilerlemenin öznesi insanı ortadan kaldıracaklardır. Nasıl peki?

Onursuzlaştırılan, hayvandan farkı olmadığı vurgulanan ve konforunun kölesi olmuş insanı ortadan kaldırmak kolay olacaktır. Aşağılık kompleksine yakalanmış, kendine bir değer atfetmeyen insanlar kendilerine reva görülen her kaderi kolaylıkla benimseyecektir. Konforundan başka motivasyonu olmayan insan ise hayatının kolaylaştığını, daha rahat yaşadığını zannederken kendini robotlaşmış ve iradesi elinden alınmış olarak bulacaktır.

Onurunu yitiren insan köleleşmeye ve iradesini yitirmeye karşı koyamaz. Dünyaya bir şans eseri geldiğini ve diğer şeylerden farkı olmadığını zannederek, kendisine efendileri tarafından layık görülenleri kolayca kabul eder. İnsanlık düşmanları, insanı köleleştirmek için insanın “eşref-i mahlukat” olduğunu unutturur çünkü. Böylece onun varlığına hizmet etmesi gereken “şey”ler, varlığını feda etmesi gereken amaçlara dönüşür. Buzlar erimesin diye böcek yer, evinden çıkmaz ve soyunu devam ettirmeye bile düşman olur. Sonra sıra hayvandan farkı olmadığına inandırılan, kutsallığını yitiren insanın elinden iradesini almaya gelir. O zararlıdır, do-

doğaya zarar veriyor, sadece sorunlara yol açıyor. Duygularını ve içgüdülerini kontrol edemeyen ilkel bir hayvan gibidir ve idare edilmeye ihtiyacı vardır. Dünyayı korumak için kurallara tabi tutulur. Akıllı efendileri onu korumak için çalışır ve önlemler almaya devam eder. Efendisinin gözetiminde daha az zararlıdır o. Ancak kontroller yetersizdir ve bazı teknolojik aletlerden yararlanılması gerekiyordu. Ne yaptığı gözetleyecek teknolojiler yavaş yavaş hayatına girer.

İnsanlığın yitimi sadece onu kontrol edecek yöntemlerle olmaz tabii. Uzun süren uğraşları sonucunda konforundan başka bir yakıtı olmayan insanlara çevirdiler onurlu insanı. Hayatını kolaylaştıran her türlü “yeniliği” kolayca sahiplenir ve sonuçlarını düşünmeye gerek duymaz, sorgulayanı da “bilim karşıtı” yaftasıyla susturur oldu insan. Arabasını artık büyük oran-

da kendisi idare etmiyor, araç kendi kendini idare ediyordur. Çok büyük kolaylıktır, neden kendini eski teknolojiler ile yorsun ki! Kredi kartı ile yanına para taşımak zorunda kalmıyordu, neden taşıyın! Derisinin altına gömülen çiplerle daha rahat giriş-çıkış yapılabiliyordu, neden çipletmesin kendini! Böylece adım adım kontrolü kaybeder. Kontrol artık teknolojiye, yani efendilerindedir.

Sonunda kendini transhümanizasyon masalları adı altında insanlığını kaybetmiş bir vaziyette bulur. Artık bir iradesi yoktur. Daha rahat kontrol edilebiliyor ve daha az zararlıdır, ancak doğaya değil efendilerine. Teknolojiye ve yeniliğe karşı, kendisi dışında kimseyi önemsemeyen bencil insanlara karşı bir zafer kazanmıştır. Ne pahasına olduğunu bile kavrayamayacak noktaya çoktan gelmiştir ama. İnsanlığın ilerleyişine, kendi yok oluşlarına karşı büyük bir darbe vurmuştur insanlık düşmanları, en büyük yardımı düşmanlarından alarak.

“İnsanlar, insan onurunu görmezden gelmeye başladıklarında, insan haklarını da görmezden gelmeye başlamaları uzun sürmeyecektir.” (Chesterton)

Sanat ve Kültür Üzerine

Karl MARX - Friedrich ENGELS

“Devrimci Kültür Sanat Dergisi ”Militan”da, aynı başlıkla yayınlanan yazının ilk iki kısmını doğrudan sizlere aktarıyoruz.”

MİLİTAN’ın her sayısında Marks ve Engels’in sanat ve kültür üstüne görüşlerinden bölümler yayınlanacak. Elimizdeki kaynak Mihail Lifşits’in 1967’de Moskova <<Sanat>> yayınları arasında iki büyük ciltte yayınlanan seçmeler çalışmasıdır.

ÜLKÜ VE GERÇEKÇİLİK

«Eskiler ve yenileri» göndermenize candan teşekkür. Romanı okudum. Tuz ocağı işçilerinin yaşamı, tıpkı «Stefan»da köylülerin yaşamının çekildiği ustalık yansıtılmış. Viyana toplumu yaşamından tablolar da çoğunlukla başarılı. Doğrusu ya, Viyana, bir topluma sahip olan biricik Alman şehridir. Berlin’de sadece «belirli çevreler», daha çok da belirsiz olanlar vardır. Bu nedenle bu şehir en çok edebiyatçı, memur ya da aktörlerin yaşamlarını konu edinen romanlara kaynak olabilir. Yapıtınızın bu bölümünde, olayları gerekçe getirmede biraz acele edilmiyor mu dersiniz? Fakat bu konuda, benden daha iyi bir yargıda bulunabileceğinizden kuşum

yok. Bizlere aceleci görünen birçok şey, Güney ve Doğu Avrupa öğelerinin kendine özgü karışımından oluşmuş bir karaktere sahip Viyana’da tümüyle doğal karşılanabilir. Gerek tuzla, gerek Viyana ortamı kişilikleri, size özgü duyarlı bir bireyselleştirme ile çizilmişler. Her kişi bir tip ve aynı zamanda belirli bir kişilik. İhtiyar Hegel’in «bu» dediği türden. Ve zaten yapılması gereken de budur. Fakat yan-tutmuş olmamak için bir şeyler üstünde tartışma, bu amaçla da Arnold’dan söz etmem gerekiyor. Gereğinden fazla kusursuzlukta çizmişsiniz bu tipi. Bir doğ çöküntüsü altında kalarak ölümünü, o zaten bu dünya için yaratılmamıştır diyerek kitabına uydurmak da mümkün olabilir böylece. Yazar hiçbir zaman kendi yarattığı tipin büyüüne kapılmamalıdır. Doğrusu siz zaman zaman bu zaafı gösteriyorsunuz burada. Elza tipinde de ülküleştirme var biraz. Fakat yine de belirli bazı bireysel çizgiler taşıyor o. Arnold’un kişiliği ise ilkede eriyip gitmiş. Zaten romanın genel yapısında da görülüyor bu eksiklik. İnançlarınızı toplum önünde bildirmek, onları tüm dünyaya ilan etmek gereksinmesini duymuşsunuz. Yapılmış, geride kalmış bir şeydir bu. Böyle bir biçimde tekrar-

İlhamınıza gerek yok. Tezli şiire hiç bir şekilde karşı değilim elbet. Trajedinin babası Aeschylus ve komedinin babası Aristofanes, her ikisi de tezli şiirin parlak örnekleridir. Tıpkı Dante ve Cervantes gibi. Schiller'in «Kurnazlık ve Aşk»ının en değerli yanı, onun siyasal tezli ilk Alman dramı oluşudur. Enfes şeyler yazan çağdaş Rus ve Norveç yazarları da tümüyle tezlidirler. Fakat tezin, durumdan ve olaylardan kendi kendine çıkması, özellikle belirtilmesine gerek olmadığı, ve yazarın okuyucuya, tasvir ettiği toplumsal çatışmaların gelecekteki tarihsel çözümünü hazır biçimde sunmak zorunda bulunmadığı düşüncesindeyim. Yaşadığımız koşullarda roman en çok burjuva okuyucuya ulaşıyor zaten. Yani dışımızdaki çevrelerin okuyucusuna. Bu nedenle, kanımca, gerçek ilişkileri gerçeklikle tasvir etmek, bu alanda yaygın kuruntuları (illusion) parçalamak, burjuva dünyasının iyimserliğini sarsmak ve var olanın temellerinin değişmezliğine kuşku uyandırmakla sosyalist tezli roman görevini tümüyle yerine getirmiş olur. Yazar da bu konuda hiçbir belirti çözüm önermediği hatta kimi zaman, açıkça belli bir yön tutmadığı halde.

(F. Engels'in M.Kautskaya'ya (1) mektubundan
Tüm Yapıtları. 36. Cilt. Sayfa 331-4
26 Kasım 1885)

(1) Minna Koutskoyo (1835 - 1912), - Karl Kautski'nin onnesi. Sosyal demokrat Almon yazarı, Avusturya köylülüğünün yaşamını ve mücadelesini yansıtan ilk romanı «Stefan vom Grillenhof»u Marx ve Engels övgüyle karşılamışlardı. Kautskoyo doho sonra yayınlanan «Egemen olmak mı, hizmet etmek mi?», «Eskiler ve Yeniler» v.b. romanlarında da, çağdaş işçi sınıfı hareketinin sorunlarını açıklamayı denemiştir. Görüşleri sosyalizmden çok reformculuğa yakındır. Son romanları sansasyonel, popüler nitelikte yapıtlardır. Kautskoyo 1885 yılında Londra'ya oğlunu ziyarete gelmiş, Engels'le burda tanışmışlardı. Londra'don dönüşünde «Eskiler ve Yeniler» odlı romanını okuyup eleştirisini diye Engels'e göndermişti. Mektupta bu romanın sözü edilmektedir.

**sanat
ve
kültür üzerine**

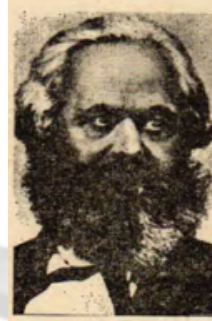
EDEBİ ÜSLUBUN ÖNEMİ

Proudhon'un ilk deneylerini anımsamıyorum artık. Onun "Dünya dili" üstüne öğrencilik çalışması, sorunların çözümüne, en ilkel bilgilerine bile sahip olmadan nasıl teklifsizce giriştiğini gösteriyor.

İlk kitabı «Mülkiyet Nedir» en iyi yapıtıdır kuşkusuz. İçeriğinin yeniliğiyle değilse bile, eskiden söz ederken yeni ve küstah üslubuyla bir dönem oluşturmuştur bu yapıt. Proudhon'un tanıdığı Fransız sosyalist ve komünistlerinin yapıtlarında «propriété», (2) kuşkusuz dört bir yönden eleştiriye uğramakla kalmamış, ütopykçe «lağvedilmiştir» de, Feuerbach'ın Hegel'e göre durumu neyse, Proudhon'un, bu kitabıyla, Saint-Simon ve Fourier'e göre durumu aşağı yukarı odur. Hegel ile karşılaştırılırsa Feuerbach çok cılız kalır. Fakat Hegel'den sonra o, Hıristiyan bilincinin hoşlanmadığı ve eleştirinin başarıları bakımından önem taşıyan bazı noktaları ön plana getirmekle bir dönem yaratmıştır. Hegel gizemli bir clairobcur'de (3) bırakmıştı bu noktaları.

Denebilirse, Proudhon'un bu yapıtında üslubun güçlü kasları baskın gelmektedir bir de. Ben, bu yapıtın üslubunu başlıca erdemi sayıyorum. Eskiği iktibastan başka bir şey yapmadığı yerlerde bile, bunun Proudhon için başlı başına bir bulgu olduğu görülmektedir. Söylediği şey yeniydi kendisi için, yeni bir şey olarak değerlendiriliyordu. «Mülkiyet Nedir», ekonomi politiğin en kutsal şeyine kasteden, meydan okuyan küstahlığıyla, (kaba burjuva mantığını alaya aldığı) keskin paradokslarıyla,

yok edici eleştirisi, acı ironisi, var olan düzenin alçaklığına karşı arada bir parıldayan derin ve içtenlikli duygusuyla, devrimci inanmışlığıyla, bütün bu özellikleriyle elektrikledi okuyucuyu. Ortaya çıkar çıkmaz sarsıcı bir etki uyandırdı:

**sanat
ve
kültür üzerine**

Ekonomi politiğin sert-bilimsel miyarına vurulduğunda, sanmam ki anılmaya değsin bu kitap. Fakat bu türden sansasyonel yapılar, sanatsal edebiyat alanında olduğu gibi, bilim alanında da rollerini oynuyorlar. Malthus'un «Ulusların Nüfusu»nu düşünün. İlk yayınlanışında «sensational» bir pamphlet»den [4] başka bir şey değildi bu. Üstelik, iktibas'tı baştan sona. Fakat yine de nasıl bir etki uyandırdı, insan soyu üstünde bu iffira yazısı.

(K. Marks.

Proudhon Üstüne

Tüm Yapıtları, 16. Cilt. Sayfa 24 - 25)

(2) Mülkiyet. (Fr.)

(3) Alacakaranlık. (Fr.)

Göğ Merdiven

Utku YILMAZ

İnsanoğlunun aptallığı mı beni hayrete
düşüren?

Yok

sa

Kendi etlerinden kurtulma isteği mi?

Fiiiç

uvv

Yoksa başkalarını yerken ve tüketirken
Kendi akılları yerine üst akıl
koymaları mı?

Kablolardan

oluşan bir

b

e

y

i

n

Korku nedir bilebilir mi?

Kendi damarlarını

söküp

atan

Yerine bakır tel koyan

Bu canlılara

canlı denilebilir mi?

Emekçi

Poyraz BULDANLI

Gel kardeşim,

Bir avuç güneşe doğru yükselelim,

**Toprağa dönelim, ellerinin kokusuna
kardeşim,**

**Utanma, namusundur avcundaki
nasırların,**

**Yumruğunla yıkılır duvarlar kardeşim,
Ağalar, paşalar, kansız soysuzlar,**

Bir haykırışıdır dünyayı yaratan,

Gel kardeşim, doğalım, yeni baştan!

**SOSYALİST
KÜLTÜR**

Dokunma-Koklama-Hissetme; Sahaflık Hakkında

Söyleşi

Halil ALKAN

Vakit ayırıp bana bu söyleşide eşlik ettikleri için Beyoğlu'ndaki Aslıhan Sahaflar Çarşısının iki büyük emektarı İsmail ve Sener abime çok teşekkür ederim. Sorduğum soruları bazen farklı bazen de benzer şekilde yanıtlayan bu iki abimin cevaplarını okurken umarım keyif alırsınız. İyi okumalar.

Halil Alkan (H.A.): Merhaba. Bize bu işe nasıl başladığınız hakkında bilgi verebilir misiniz?

İsmail Abi (İ.A.): 1990 yılında bu işi yapmaya başladım. Öyle spesifik bir nedenim yok, spontane gelişti her şey.

Sener Abi (Ş.A.): 30 yıldır buradayım. Başlama sebebim kitapları sevmek. Bu yüzden işimi çok seviyorum.

H.A. : İstanbul'un en işlek caddelerine çok yakın bir yerde yıllardır bu işi yapıyorsunuz. Size bu durumun getirdiği kolaylıklar ve zorluklar neler?

İ.A. : 1990'lı yıllardan sonra Beyazıt'tan buraya sahaflar toplanmaya başladı. Burası da zamanla sahaflar çarşısı haline geldi. İş olarak yoğun olması zorluk sayılabilir ama bence bu işin en zor yanını siz kendiniz oluşturuyorsunuz. Eğer kitaplarla ilişkiniz pek iyi değilse zamanla müşterilerin sorularına cevap verememeye başlıyorsunuz ve bu durumda sizin hanenize eksi yazıyor, tercih edilmemeye başlıyorsunuz. O yüzden kitaplarla iyi bir ilişkiniz olmalı, müşteri soru sorduğunda cevap verebilmelisiniz. Kolay yönü bence sizin kitaplarla ilişkinize bağlı. Eğer seviyorsanız kitapları bu iş sizin için kolay bir hal alıyor.

Ş.A. : Kitabı iyi bilmen lazım. Dışarıdaki kitapçılardan bahsetmiyorum, sahafiye kitaplardan bahsediyorum. Yani Osmanlıca bilmen lazım. Rumca, Ermenice, İngilizce, Fransızca bilmen lazım. En azından Osmanlı döneminde yazılan kitapların, başlıklarını okuyabilecek düzeyde ol-

man lazım. Zor olarak adlandırırırsan zor yanı bu. Kolay yanı ise kitabı sevmek. Kitabı seviyorsan iş kolay.

H.A. : Günümüz dünyasında e-kitap, e-dergi gibi şeyler çok yaygın ve kolayca erişilebiliyor. Siz hem buna rağmen hem de devam etmekte olan ekonomik kriz ve atlattığımız pandemi sürecine rağmen nasıl ayakta kalmayı başardınız?

İ.A. : E-kitap ve e-derginin çok büyük etkileri var tabii. Kitaplarla ilgili bir sürü site var, önüne gelen kitap satıyor. Bu durum da ister istemez bizi olumsuz etkiliyor ama insanlardaki bu dokunma, koklama ve hissetme duygusu kaybolmadı. Bu sayede biz de devam edebiliyoruz. Bazı okurlar dokunmak, hissetmek istiyor. Pandemi de yalan yok internet satışları bizi kurtardı, yoksa bugünleri göremeyebilirdik. Ekonomik kriz ise herkesi zorluyor tabii. Biz de zorlanıyoruz doğal olarak. Kağıt işi yapıyoruz biz ve bunu kağıt üretilmeyen bir ülkede yapıyoruz. Dışarıya baktığınızda 60-70 sayfalık bir kitabın bile 100-150 liraya satıldığını görüyoruz. Okur yeni kitap alamadıkça bana da gelen kitap sayısı az oluyor. Anlayacağınız

Ş.A. : Herkes gibi biz de sıkıntı çektik tabii. Ama bir de belirli bir zümre var, ssahaf müşterisi dediğimiz. Sahafi ki-

tap toplayan koleksiyonerlerimiz var, onlar sayesinde ayakta durduk.

H.A. : Yıllardır kitaplarla iç içesiniz ve sizce işe ilk başladığınızdaki genç okurlar ile günümüzdeki genç okurlar arasındaki farklar nelerdir?

İ.A. : Ülkemizdeki eğitim kalitesinin gerilemesi işe ilk başladığım zaman ki genç okurlarla şu an ki genç okurlar arasındaki uçurumun sebebi bence. Önceden üniversite öğrenciler doluydu. Elllerinde bir liste ile gelir, arar ve bulmaya çalışırlardı. Şimdi bazı öğrenciler geliyor, diyor ki arkadaşım kitap alacağım. Soruyorum Kafka biliyor musun, diyor hayır. Dostoyevski, hayır, peki Stendhal ona da hayır. Ben de diyorum git başka yerden al o zaman. Her yere üniversite açtılar. Öyle öğrenciler geliyor ki liseyi bile bitirdiklerine inanamıyorum. Gel bir hafta dükkanın önünde dur, bu demek istediğimi anlarsın zaten.

Ş.A. : Bu özellikle ilgilendiğim bir konu. Bence gayet iyi, günden güne artıyor. Genç okurlarımızın sayısı gayet fazla.

H.A. : Sizce kitap okumak sınıfsal bir şey mi? Yani durumu daha iyi olanlar, kitaplara daha kolay ulaşabilen insanlar mı daha fazla okuyor?

İ.A. : Kesinlikle hayır. Genelleme yapmak istemiyorum ama Türkiye’de parası olan kitap okumaz, kitap okuyanın da parası olmaz. Yıllardır bu işi yapıyorum ben böyle gözlemlerim.

Ş.A. : Hiç öyle düşünmüyorum. Üst gelire sahip olanlar daha az okuyorlar. Geliri daha dar olan sınıfta okuma azmi ve isteği daha fazla.

H.A. : Son olarak Türkiye’de sahaflar ve sahafların geleceği hakkında ne düşünüyorsunuz?

İ.A. : Herkes kendi kıyametini koparıyor. Yani şöyle diyelim. sahafların geleceği demeyelim de kitapların geleceği diyelim. Kitaplar devam eder ama kaçınılmaz olarak devam eder bilemiyorum. Örnek veriyorum ben şu an bulunduğum dükkana bir miktar para ödüyorum ve adam benden beş katı fazlasını istiyor. Bir metrekare dükkan. Burada başka arkadaşlarımda da bu sıkıntılar var. Yani böyle devam ederse Türkiye, çok insan ayakta duramaz. Sadece sahaflar olarak bakmayın, şu

an da bütün esnaf sıkıntıda, hayatı kaymış.

Ş.A. : Her zaman olacağını düşünüyorum. Dünyanın hiçbir yerinde sahaflık bitmez. sahaf müşterisi özeldir, asla vazgeçmez, dijital ortamda kitap okumaz. İlla kitaba dokunmak ister ve onun kütüphanesinde mutlaka sahafi kitaplar olması lazımdır.

Malumun İlanı

Uğur Taner

Sevgili okur, Sosyalist Kültür'ün bu köşesinde bir zamanlar genç olanların gençliğin başına nasıl çoraplar ördüğünü; genç arkadaşlarımızın şu düzende nasıl bir çıkmaza saplanıp kaldığını paylaşacağım. Hepimizin malumudur bu meseleler; bu köşe de ancak malumun ilanı olur.

Biz sosyalistlerin, memleket dahilinde çözüme odaklandığı yegane sorun elbette yoksulluktur. Belki de iktisadi bir mesele olmasından tevelli; halkın temel yaşam giderlerini dahi karşılayamayacak durumda olması kapitalin soğuk yüzünün dışı vurumundan başka bir şey olmayacaktır. Bu satırları okuyan sizlerin de elbette; belki bir cafede garsonluk, bir kiraathanede ortacılık, belki de aylık cirosu 3 yıllık gelirinize denk bir giyim mağazasında, satış yahut "katlama" görevlisi olduğunuzu çok iyi biliyoruz. Elbette çabalamak, elbette emekçi olmak onurludur fakat fakültelerde bilim yapmak yerine; artı değer yaratmak zorunda oluşumuz bizlerin kinine yakıt olmak zorundadır. Biliyoruz, bu satırları okuyan kimi kısım, abartma yahu diyecek. Sadece sayısal verilere dayanarak dahi bu sömürge düzeninin ne denli çıldırmış ol-

duğunu gözler önüne serebiliriz. Verilerine güvenimizin olmadığını peşinen bildirdiğimiz TÜİK'e göre 2020 yılında yapılan ankete göre halen 700.000'den fazla çocuk işgücüne aktif olarak katılım sağlıyor. Yılın 2024 olduğunu, siyah sayı olarak kalmış/kalan çocuk iş gücünü, MESEM kapsamında yapılan protokollerle zincir marketlerde dahi "çıraklık" adı altında çocuklarımızın ucuz iş gücünün legalleştirildiği göz önünde bulundurulduğunda Türkiye çocuk nüfusunün %30'undan fazlasının iş gücüne aktif olarak katıldığını tahmin etmek maalesef olanaksız değil. Unutmadan ifade edelim ki çocuk nüfüsü olarak kategorize edilen nüfus 5-17 yaş arasındaki çocukları kapsamaktadır. Herhangi bir bireyin ergenlik dönemine dek; işgücü olarak değer yaratamadığını da düşündüğümüzde 12-17 yaş arasındaki çocukların %60'ına yakını iş gücüne aktif olarak katılım göstermektedir. 12-17 yaş arasındaki çocuklarda dahi oran buyken kim bilir 17-24 yaş arası gençlerin yani aktif eğitim hayatı henüz sonlanmamış olan bizlerin durumu ne alemdedir? Bunun muhasebesini de sizlere bırakıyoruz sevgili okur.

Peki, ülkemiz genç ve çocukları verdikleri bu emeğin karşılığını nasıl alıyor? Tabii burada verilecek cevap da hiç kimseyi şaşırtmamalıdır. Emekçi halkımız gibi çocukları da temel yaşam faaliyetlerini dahi ekonomik zorluklarla sürdürüyor. Asgari ücretin onyedibin küsur lira olduğu ülkemizde, arkadaşlarımızın bir çoğu ortalama günlük 200-250 lira bandında ücretlere çalışıyor, bu ücretlere ne eğitim giderlerini ne barınma giderlerini karşılayabiliyor. Bunlar bir yana gönlünce bir yerde bir öğün yemek bile yiyemiyor. Geçtiğimiz bayramda, basına yansıyan bir röportajda, Lise öğrencisi olduğunu beyan eden genç arkadaşımız, İstanbul'da doğup büyüdüğünü Eminönü'ne ilk kez bu sefer geldiğini söylemişti. Duyan kulaklar için nice trajedi içeren bu ifade, 18 yaşına gelmiş bir gencin 15-20 lira akbil dahi basacak gücünün olmadığını, Eminönü sahilinde elinde evden getirdiği sandviçi yerken çekilen görüntüsü de gören gözler için genç arkadaşımızın hiçbir zaman tam manasıyla gönlünce yaşayamadığını anlatmaktadır.

Sevgili okur, tren raylarına kendini atarak hayatına son veren çocukların, en mutlu hissettikleri anda dahi gönlünce yaşayamayan gençlerin ülkesinde bizler rahat uyku uyumamalıyız.

Maluma mahkum olmaksızın, malumu bize yaşatanlara karşı mücadeleyi büyütmeliyiz.

Sosyalist Kültür Fanzin'in logosu makine dişlisi/çark çeviren Atatürk heykelidir.

Cumhuriyet rejiminin halkçı kalkınma stratejisiyle özdeşleşen ve Türkiye Cumhuriyeti ile Sovyetler Birliği arasındaki dostluğu vurgulayan heykelin hikayesi şu şekildedir:

Birinci Beş Yıllık Sanayileşme Planı (1934) kapsamında Kayseri'ye halk tipi, ucuz pamuklu kumaş ve iplik üretecek bir Bez Fabrikası kurulmasına karar veriliyor. Sovyetler Birliği'nden alınan 8,5 milyon liralık kredi ve yine onlardan gelen uzmanların rehberliğinde fabrika kuruluyor ve 16 Eylül 1935'te hizmete açılıyor.

Fabrika açılışında Sovyet yönetimi jest amaçlı olarak "Çark çeviren Atatürk" tasvirli bir heykel hediye ediyor ve bu heykel, fabrikanın işletmesinde herkesin görebileceği bir yere konuluyor. Hafif eğimli bir alanda bir çarkı çeviren Atatürk'ün sanayi hamlesine gönderme içeren ve çıplak olarak betimlendiği heykel, çok partili sisteme geçilene kadar fabrikada kalıyor ve ardından da alalecele çıplaklık öne sürülerek sökülüyor ve depoya kaldırılarak saklanıyor.